

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166
Oslo
T: 22 04 49 70
E: nso@student.no
W: www.student.no

Høringsuttalelse

Forenkling og forbedring av rammeverket for universiteter og høyskoler

Dato: 30.04.2018

Innledning

Norsk studentorganisasjon (NSO) takker for muligheten til å komme med innspill til KD sin prosess knyttet til revidering og forenkling av UH-loven. Vi har i dette høringssvaret valgt å gi innspill på del 1 og 2. Kommentarer til del 3. vil komme nærmere fristen for den delen av høringssvaret.

Forenkling av regelverket for universiteter og høyskoler

NSO stiller seg spørrende til hva som menes med forenkling av lovverket, og om dette skal innebære hvordan loven er bygget opp, om det er for mange eller for konkrete paragrafer eller at formuleringene må bli enklere.

Vi opplever det ikke som hensiktsmessig å endre lovverket slik at det skal ha færre reguleringer. Vi ser det heller ikke som viktig hvordan loven bygges opp så lenge man har oversiktlige overskrifter. Vi er derimot svært positive til, og vil understreke viktigheten for studentene av, at loven burde få formuleringer og et språk som vil være enklere å tolke, og forstå. Studentene er brukere av universitetene og høyskolene og det er derfor særlig viktig at de skal ha mulighet til å kunne forstå loven.

Lovverk og forskrifter

Det er også viktig for NSO å ha en lov som gir studenter de samme rettighetene og mulighetene, uansett hvilken institusjon man studerer ved. Det finnes i dag stor variasjon mellom hvordan institusjoner formulerer og forholder seg til egne retningslinjer, samt hvilke tolkninger de har gjort av loven internt. En forenkling av loven som eventuelt skal medføre mindre regulering vil kunne være svært uheldig for studenter ved ulike institusjoner, da loven må ha som mål å ivare et likhetsprinsipp for studenter på tvers av institusjoner. Dette skal ikke gå på bekostning av den faglige autonomien til et fagmiljø, men heller se på det overordnede.

Et konkret eksempel for dette som vi ønsker at arbeidsgruppen ser på, er forholdet mellom lov og forskrift når det kommer til hva institusjonene kan kreve av studentene i egenbetaling §7-1 i dagens lov, spesielt med tanke på økning av EVU-tilbud. Ut i fra de tilbakemeldingene NSO har fått fra sine medlemmer, har de ulike institusjonene store forskjeller når det kommer til hva og hvor mange emner innenfor et studie det kreves egenbetaling for, og hvor store summer det kreves av studentene.

NSO mener også at utvalget bør se på omfavnet av forskrifter og muligheter for forenkling av mengden forskrifter underlagt UH-loven da vi opplever antallet forskrifter som uoversiktlig å finne fram i.

I forbindelse med dette svaret kan det stilles prinsipielle spørsmål rundt hvor konkrete endringer og påfølgende tiltak skal være. NSO ønsker derfor å presisere at institusjonell autonomi og mulighet for lokale tilpasninger ikke går på akkord med en konkretisering av studentenes rettigheter og sikkerhet.

Sikring av studenters læringsmiljø

I forbindelse med revideringen av UH-loven (UHL) er styrking av studenters vern og rettigheter et av de viktigste aspektene. Dagens lovverk er for upresist, og det foreligger ikke ytterligere forskrifter som utdyper universitets- og høyskolelovens § 4-3. Dette fører til at studentenes og utdanningsinstitusjonenes ansvar og rettigheter blir uklare. Studenter er en stor samfunnsgruppe som i dag ikke har de samme rettighetene som andre borgere har gjennom for eksempel opplæringsloven og arbeidsmiljøloven. Det uklare lovverket gjør også at ivaretagelsen av studentenes læringsmiljø kan variere stort fra institusjon til

institusjon. Dette kommer frem i en utredning NSO har gjennomført av lovverket for studenters læringsmiljø. Utredningen kan leses her: <https://www.student.no/content/uploads/2014/05/Utredning-av-lovverket-for-studenters-l%C3%A6ringsmilj%C3%B8-11-05-2017.pdf>

Dette krever en styrking av dagens lovverk. Dette foreslås gjennomført ved å utvide dagens § 4-3 om læringsmiljø til et eget kapittel om studentenes læringsmiljø i UHL, med tilhørende forskrift.

Under følger konkrete ting NSO mener må inn i kapittelet om læringsmiljø.

Definisjon av begrepet læringsmiljø

Lovverket må presisere hva som ligger i begrepet læringsmiljø. Læringsmiljøet skal skape gode fysiske, psykososiale, digitale, organisatoriske og pedagogiske rammer i studiesituasjonen, i henhold til Universell sine definisjoner av de ulike aspektene av læringsmiljø.

Det må være tydelig hva studenter kan kreve av utdanningsinstitusjonen når det gjelder de ulike aspektene ved læringsmiljøet.

Styret og ledelsen ved utdanningsinstitusjonen

Ledelsen, representert ved styret, skal ha det øverste ansvaret for studentenes læringsmiljø. For å sikre fremdrift og bevisstgjøring, skal styrene vedta handlingsplaner for læringsmiljøet på utdanningsinstitusjonen. I dag er det få institusjoner som styrebehandler saker om studenters læringsmiljø, til tross for at det er styret som sitter med ansvaret.

NSO mener at det sentrale læringsmiljøutvalget ved institusjonen skal ha mulighet til å innstille direkte til styret i saker innenfor utvalgets ansvarsområde, og samtidig kontinuerlig orientere styret om arbeidet med læringsmiljøet.

Fysisk og psykososialt læringsmiljø

Studenter skal ha krav på individuell tilpasning uavhengig av funksjonsevne, på lik linje med det arbeidstakere har krav på etter arbeidsmiljøloven. Lovverket skal sikre at alle studenter har det samme tilbudet, og muligheten til å ta høyere utdanning, uavhengig av studiested og bosted. Lovteksten bør harmonisere med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (DTL) når det gjelder tilrettelegging.

Lovverket må konkretisere hva som legges i betegnelsen om at institusjonen skal tilrettelegge «så langt det er mulig og rimelig», for å klargjøre hva studentene kan kreve av utdanningsinstitusjonene. Det må presiseres hvem som inngår i gruppen «studenter med særskilte behov».

Lovverket må stille konkrete krav til utdanningsinstitusjonene om å følge kravene og prinsippene om universell utforming både når det gjelder fysiske, psykososiale, digitale, organisatoriske og pedagogiske rammer i studiesituasjonen.

Lovverket må konkretisere studentenes rettigheter i tilfeller av trakassering, mobbing eller annen utilbørlig atferd fra studenter og ansatte.

Lovverket må utarbeides slik at studenter får de samme rettighetene som statlige ansatte når det gjelder yrkesskade og yrkesskadeforsikring.

Avvik og tilsyn

Lovverket må stille krav til utdanningsinstitusjonene om at det finnes et varslingsystem for avvik. Utdanningsinstitusjoner skal ha interne retningslinjer som sikrer både rett til vern, og håndteringsmekanismer dersom tilfeller av mobbing, trakassering og annen utilbørlig opptreden skulle inntreffe. Dette er nødvendig for å sikre at studenter som opplever uønskede hendelser får øyeblikkelig bistand, og at klagen behandles på riktig sted.

Studenter skal vernes mot gjengjeldelse dersom de varsler om kritikkverdige forhold ved utdanningsinstitusjonen, med like rettigheter som arbeidstakere har gjennom arbeidsmiljøloven. Dette skal garantere at studenter ikke risikerer å utsettes for gjengjeldelse som følge av de varsler om kritikkverdige forhold eller opplevelser.

Alle studenter i Norge skal ha lovfestet tilgang på et studentombud for å sikre deres vern og ivareta rettssikkerheten. Studentombudet skal være en uavhengig aktør med juridisk kompetanse og god kjennskap til utdanningsinstitusjonen det er tilknyttet. Studentombudet skal selv kunne melde inn saker til institusjonsstyrene og andre relevante myndigheter.

For at Arbeidstilsynet skal kunne føre tilstrekkelig kontroll med læringsmiljøet må det tydelig spesifiseres hvilke deler av det psykiske og psykososiale læringsmiljøet som er gjenstand for tilsyn. Arbeidstilsynet må få tilstrekkelig innføring i potensielle problemstillinger og avvik studenter kan oppleve i en utdanningssituasjon.

Studenter skal ha det samme vernet for helse, miljø og sikkerhet som arbeidstakere. For å sikre dette skal studentene ha et verneombud. Verneombudet skal ha en ombudsfunksjon for helse, miljø og sikkerhet, og skal velges eller ansettes i et lønnet verv som ikke overlapper rollen til tillitsvalgte, studentdemokratier eller studentombudet. Verneombudet skal være representert når Arbeidstilsynet fører tilsyn ved utdanningsinstitusjonen.

NOKUT skal føre tilsyn med utdanningsinstitusjonenes arbeid med kvalitet. Dette tilsynsarbeidet må også inkludere utdanningsinstitusjonens arbeid med læringsmiljøet.

Læringsmiljøutvalg

Læringsmiljøutvalgenes (LMU) myndighet og mandat skal ha et spesifisert minstekrav. LMU skal kunne innstille direkte til styret i saker som angår deres ansvarsområde, og jevnlig rapportere til styret om status for læringsmiljøet og pågående saker og prosesser. LMU skal også delta i arbeidet med, og anbefale til styret, handlingsplaner for utdanningsinstitusjonens læringsmiljø.

LMU skal videre delta aktivt i spørsmål som angår studentenes læringsmiljø, sikkerhet og velferd. LMU skal også holdes orientert om klager eller avvik som utdanningsinstitusjonen mottar fra studentene, og følge opp Arbeidstilsynets tilsynsrapporter. For å sikre at LMU kan forvalte dette ansvaret må institusjonene sørge for at LMU kobles på arbeidet nedover i utdanningsinstitusjonen.

LMU må gjøres kjent med sitt ansvar på utdanningsinstitusjonen, og ha kompetansen til å utøve dette ansvaret. Derfor må representantene få faglig veiledning i hvordan LMU jobber for å fremme et godt læringsmiljø ved utdanningsinstitusjonen.

Endring i Samskipnadsloven

Ettersom høringsbrevet spesifikt trekker frem regelverket for samskipnadene, ønsker NSO å understreke at det i en eventuell gjennomgang av samskipnadsloven er særdeles viktig at dagens ordning hvor studentene har flertallet i styrene bevares. Dette er viktig for å sikre at Studentsamskipnaden skal styres av studentene og for studentene.

Mulighetsstudie for å vurdere tilknytningsformer for statlige universiteter og høyskoler

Kunnskapsdepartementets konklusjon i notatet er at en endring av tilknytningsmodell der universiteter og høyskoler skilles ut fra staten automatisk vil gi større autonomi. Slik vi kan lese det ut fra notatet, er denne konklusjonen basert på KD sine antagelser. NSO reagerer således på at regjeringen allerede har konkludert på dette punktet før studien er gjennomført. Mulighetsstudien må således undersøke dette. Ut ifra KD sine antagelser ønsker NSO at arbeidsgruppen også må stille spørsmål ved hva autonomi egentlig vil si og innebærer?

NSO mener at høyere utdanning skal være staten sitt ansvar. Det innebærer at de statlige universitetene og høyskolene skal være organisert under kunnskapsdepartementet. For vår del er det viktig at den administrative organiseringen ikke går på akkord med prinsippet om faglig autonomi og fri forskning. Når departementet vurderer tilknytningsmodeller for utdanningsinstitusjonene med autonomi som begrunnelse, vil vi påpeke på at autonomi ikke er det samme som privatisering. En løsrivelse av institusjonene fra statlig styring vil føre til en mindre samkjørt utdanningssektor, og mer kamp om de allerede begrensede ressursene i sektoren. Vi mener derfor at utvalget må kunne legge til grunn at de utfordringene som blir beskrevet fra institusjonene sin side kan løses innenfor dagens tilknytningsmodell som forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.

Avslutningsvis ønsker NSO å understreke at det er avgjørende at studentene blir representert og hørt i gruppa som skal vurdere en mulig endring av tilknytningsmodell. Vi mener det er viktig at gruppen som blir satt ned for å skrive en NOU om dette spørsmålet skal settes sammen etter UH-lovens representasjonkrav.